

Περί της καταγωγής των Βυζαντινών Αυτοκρατόρων - Η Μακεδονική δυναστεία

Πολιτισμός / Ιστορία

Μανώλης Καρακώστας, MSc Διοίκησης Επιχειρήσεων, Επαγγελματίας Υγείας - Ερευνητής

[Προηγούμενη δημοσίευση: <https://www.pemptousia.gr/?p=165972>]

Για να ολοκληρώσουμε την έρευνα της περιόδου 802 - 1453, αναφερόμαστε και στην Μακεδονική Δυναστεία, της οποίας τα μέλη κυβέρνησαν την Αυτοκρατορία από το 867 έως το 1057, 190 χρόνια δηλαδή, και αποτελεί την ενδοξότερη και μία από τις μακροβιότερες Δυναστείες της Ρωμανίας. Ιδρυτής της υπήρξε ο Βασίλειος Α' (867 - 886), και ακολούθησαν οι Λέων ΣΤ' Σοφός (886 - 912), Αλέξανδρος (912 - 913), Κωνσταντίνος Ζ' Πορφυρογέννητος (908 - 959), Ρωμανός Β' (959 - 963), Βασίλειος Β' Βουλγαροκτόνος (976 - 1025), Κωνσταντίνος Η' (1025 - 1028), Ζωή (1028 - 1050) και Θεοδώρα (1055 - 1056). Υπάρχουν κι άλλα μέλη όπως δείξαμε ήδη σε προηγούμενα σημεία της έρευνας, τα οποία όμως δεν είχαν συγγένεια με την Δυναστεία, γι' αυτό και δεν αναφέρονται. Σχετικά με την καταγωγή της Δυναστείας, φτάνει να δούμε την καταγωγή του ιδρυτή της, Βασιλείου Α'.

Λέων ΣΤ΄ ο Σοφός

Για την καταγωγή του Βασιλείου υπάρχουν μόνο ενδείξεις, και είναι ένα θέμα το οποίο έχει πολλές εκδοχές από την πλευρά των ιστορικών. Οι Αρμένιοι ιστορικοί Σαμουήλ του Ανί (12ος αι.) και Στέφανος του Ταρών (11ος αι.), αναφέρουν ότι ο Βασίλειος είναι Αρμένιος, από το χωριό Thil του Ταρών.[115] Με την αρμενική καταγωγή του Βασιλείου τάσσονται μεταξύ άλλων οι Ιωάννης Σκυλιτζής (11ος αι.),[116] Treadgold,[117] Vogt [118] και Settirani,[119] ενώ υπάρχει και η άποψη περί σλαβικής καταγωγής, που υποστηρίζεται από τον Bury,[120] τον Finlay [121] και τον Tobias,[122] όπως και από τους Άραβες ιστορικούς Isfahani [122, 123] και Tabari,[123] οι οποίοι χαρακτηρίζουν αυτόν και την μητέρα του «saqlabi», λέξη που χαρακτηρίζει τους Σλάβους, αλλά ο όρος αυτός αναφέρεται και για τους κατοίκους μεταξύ της Κωνσταντινουπόλεως και της Βουλγαρίας. Ο Vasiliev παραθέτει μια εναλλακτική λύση στο πρόβλημα, προτείνοντας την αρμενο - σλαβική καταγωγή, λόγω της ύπαρξης πολλών Σλάβων στην Μακεδονία την εποχή εκείνη, και την ανάμιξη του Βασιλείου με αυτούς.[124] Υπάρχει και η άποψη πως η καταγωγή του προέρχεται εκ πατρός από τον βασιλικό Οίκο των Αρσακιδών, και εκ μητρός από τον Μ. Κωνσταντίνο,[125, 126, 127, 128] ακόμα και τον Μ. Αλέξανδρο,[128] αναφορές πάντως που μάλλον δεν ευσταθούν, αφού ήταν συνηθής τακτική των Ελλήνων της εποχής εκείνης, να ανάγουν της καταγωγή των Αυτοκρατόρων σε ένδοξα και βασιλικά γένη.

Περεταίρω στοιχεία που γνωρίζουμε για τον Βασίλειο, είναι το όνομα του πατέρα του που ήταν Βάρδας ή Κωνσταντίνος,[129, 130] του παππού του που ονομαζόταν

Μαϊκτής,[131] της μητέρας του που την έλεγαν Παγκαλώ [131, 132, 133, 134] και του πατέρα της που είχε το όνομα Λέων.[131] Επίσης, σύμφωνα με τους ιστορικούς, ο Βασίλειος γεννήθηκε το 811, κατ' άλλους το 830, από αγρότες γονείς στην Χαριούπολη Ραιδεστού, κοντά στην Ανδριανούπολη της Θράκης.[135, 136, 137] γι' αυτό και ονομάστηκε Μακεδών, διότι η πόλη που γεννήθηκε υπαγόταν στο θέμα της Μακεδονίας, και όχι γιατί είχε μακεδονική καταγωγή.[137, 138] Μάλιστα υπάρχει και μία ιστορία που αναφέρει πως ο Αυτοκράτορας πέρασε μέρος της παιδικής του ηλικίας αιχμάλωτος στην Βουλγαρία, από τον Κρούμο το 813, όπου εκεί έζησε μέχρι το 836, όταν ο ίδιος και αρκετοί άλλοι γύρισαν στην Ρωμανία.[138] Εν κατακλείδι, δεν μπορούμε να γνωρίζουμε επακριβώς την καταγωγή του Βασιλείου,[139, 140] αν και ο ίδιος βασιζόταν στους Αρμενίους για εξέχουσες θέσεις της Αυτοκρατορίας.[140] Πάντως η αρμενική καταγωγή του αναγνωρίζεται γενικά,[141] και τέλος αυτό που πιστεύεται είναι πως ο πατέρας του ήταν Αρμένιος και όλη η οικογένειά του εγκαταστάθηκε στην Θράκη.[141, 142]

Μετά την παράθεση όλων των στοιχείων, μπορεί να υπάρχουν μόνο ενδείξεις, αλλά δεν έχουμε κανέναν λόγο να αμφισβητήσουμε την αρμενική καταγωγή του Βασιλείου, εφ' όσον τα ευρήματα της έρευνας και οι απόψεις των μελετητών μας οδηγούν σε αυτό το συμπέρασμα. Αυτός είναι και ο λόγος που ορισμένοι ιστορικοί έχουν χρησιμοποιήσει τον όρο «Αρμενική Δυναστεία» [143] ή «Αρμενο - σλαβική», [144] αντί του καθιερωμένου και ευρέως αποδεκτού «Μακεδονική», και αυτό γιατί, εφ' όσον είναι Αρμένιος ο ιδρυτής, ίδιας καταγωγής θα είναι και οι απόγονοί του. Όμως, στην προκειμένη περίπτωση εγείρεται ένα πρόβλημα το οποίο πρέπει να εξετάσουμε, για να εξακριβώσουμε την καταγωγή των υπόλοιπων μελών της δυναστείας, κι αυτό γιατί υπάρχει η πεποίθηση πως ο Λέων ΣΤ' Σοφός, το επόμενο μέλος μετά τον Βασίλειο, ήταν γιος του Μιχαήλ Γ' και όχι του Βασιλείου. Αυτή η άποψη υπάρχει και για τον αδελφό του, Στέφανο, ο οποίος είχε την ίδια μητέρα με τον Λέοντα. Στην περίπτωση αυτή, η γενεαλογική καταβολή της Δυναστείας είναι ελληνική, πλην του ιδρυτή της. Ας δούμε όλα τα δεδομένα του προβλήματος, για να καταλήξουμε σε κάποιο συμπέρασμα.

(συνεχίζεται)

Βιβλιογραφία

115. R.J. Lilie, C. Ludwig, B. Zielk, Th. Pratsch (2013), Prosopographie der mittelbyzantinischen Zeit Online. Berlin-Brandenburgische Akademie der Wissenschaften. Nach Vorarbeiten F. Winkelmanns erstellt, De Gruyter

116. Ιωάννης Σκυλιτζής, Σύνοψις Ιστοριών, Βασίλειος ο Μακεδών ο Κεφάλας (Basl.1),

http://users.uoa.gr/~nektar/history/tributes/byzantine_historians/joannes_scylitze

117. W. Treadgold (1997), *A History of the Byzantine State and Society*, σελ. 455, Stanford: Stanford University Press

118. A.A. Vasiliev (1954), *Ιστορία της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας 324-1453*, σελ. 374, Α' έκδοση 1925, μετάφραση Δημοσθένης Σαβράμης, εκδόσεις Μπεργάδη

119. Christian Settipani (2006), *Continuité des élites à Byzance durant les siècles obscurs. Les princes caucasiens et l'Empire du vie au ixe siècle*

120. J.B. Bury (1912), *A History of the Eastern Roman Empire from the Fall of Irene to the Accession of Basil I (A.D. 802-867)*, σελ. 165, London, United Kingdom: Macmillan and Company

121. G. Finlay (1853), *History of the Byzantine Empire from DCCXVI to MLVII*, σελ. 213, Edinburgh and London: William Blackwood and Sons

122. Tobias, Norman (2007), *Basil I, Founder of the Macedonian Dynasty: A Study of the Political and Military History of the Byzantine Empire in the Ninth Century*, σελ. 20, Lewiston, New York: The Edwin Mellen Press

123. R.J. Lilie et al., (2013)

124. A.A. Vasiliev (1954), σελ. 374

125. W. Treadgold (1997), σελ. 457

126. A. Vogt, I. Hausherr, eds. (1932), «Oraison funèbre de Basile I par son fils Léon VI le Sage», σελ. 44, *Orientalia Christiana Periodica* (in French), Rome, Italy: Pontificium Institutum Orientalium Studiorum, 26 (77): 39-78

127. Ιωάννης Σκυλιτζής, *Σύνοψις Ιστοριών, Βασίλειος ο Μακεδών ο Κεφάλας* (Basl.1),

http://users.uoa.gr/~nektar/history/tributes/byzantine_historians/joannes_scylitze

128. Charles Diehl (2002), *Ιστορία της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας, τόμος Ε'*, σελ. 776, εκδόσεις Ηλιάδη, Α' έκδοση 1920

129. Christian Settipani (2006), σελ. 308

130. C. Toumanoff (1990), *Les dynasties de la Caucasic chrétienne de l'Antiquité jusqu'au XIXe siècle : Tables généalogiques et chronologiques*, σελ. 346, Rome

131. R.J. Lilie et al., (2013)

132. Σ. Καργάκος (2001), *Ιστορία του Ελληνικού Κόσμου και του Μείζονος Χώρου*, σελ. 580-581, Α', Αθήνα: Gutenberg

133. Christian Settipani (2006), σελ. 308

134. C. Toumanoff (1990), σελ. 346

135. A.A. Vasiliev (1954), σελ. 374

136. W. Treadgold (1997), σελ. 455

137. Ηλίας Λάσκαρης (1995), *Βυζαντινοί Αυτοκράτορες, τόμος Β'*, σελ. 6,

έκδοση Ελεύθερος Τύπος, Αθήνα

138. W. Treadgold (1997), σελ. 455

139. Kazhdan Alexander (1991), The Oxford Dictionary of Byzantium, σελ. 1279, Oxford University Press

140. Tobias, Norman (2007), σελ. 264

141. A.A. Vasiliev (1954), σελ. 374

142. R.J. Lilie et al., (2013)

143.

<http://constantinople.ehw.gr/Forms/fLemmaBody.aspx?lemmalid=12209>

144. A.A. Vasiliev (1954), σελ. 374

<http://bit.ly/2uv4uDz>